

585

Değeri 100 paradır.

Orak Çekiç

Sayı: 1

Haftalık siyasi amele ve köylü gazetesi

21 Kânunusani 1925

Başlarken

Orak Çekiç gazetesi, emekçi sınıfının gören gözü, işiten kulağı, bağırان ağzıdır. Orak Çekiç, “aydınlığın” koynundan doğdu. Orak Çekiç on beş günlük aydınlıkların gördüğü vazifeyi daha genişleterek daha derinleştirerek üstüne alıyor.

Orak Çekiç; haftada bir defa çıkan bir amele ve köylü gazetesidir. Mesleği amelenin ve köylünün işleriyle uğraşmak; gayesi amelenin ve köylünün menfaatlerini korumaktır. “Orak Çekiç” amele ve köylünün dertlerini duyurmak, dermanlarını göstermek için çıkıyor. Alnı terli, yüreği temiz emekçilerin bulunduğu her yerde o da vardır. O, yeni ve taze fikirlerle yorgun kafaları ışıklandırarak, güzel yazılarla da onları dinlendirecektir. Memleketin dört bucağındaki her amele ve köylü, her istediği şeyi “Orak Çekiç”de bulabilir; her gördüğü ve düşündüğü şeyi ona yazabilir.

“Orak Çekiç” yalnız Türkiye’ye aid haberler vermekle de kalmayacaktır. Her çalışan amele ve köylü, her ezilen alnı terli emekçi birbirinin kardeşi, arkadaşıdır. Bunun için “Orak Çekiç”de dünyanın bütün memleketlerinde olup biten amele ve köylü işlerine dair yazılar, haberler, havadisler bulunacaktır. Türkiye amele ve köylüsü “kendi gazetesini” açtığı zaman başka hiçbir kitabda, hiçbir gazetede bulamayacağı bütün faydalı şeyleri sıra sıra görecek, okuyacaktır.

“Orak Çekiç” en iyi bir amele ve köylü gazetesidir. Emekçilerin öz gazetesidir. Onun her yaprağı, her sözü emekçilerin malı, emekçilerin hakkıdır. Bunun için her amele ve köylü “kendi gazetelerine” abone olmalı, ona yazı yazmalı, onunla mektuplaşmalıdır. Her amele ve köylü “Orak Çekiç gazetesi”nin okuyucusu, yazıcısı ve habercisidir.

Yaşasın ameleler ve fakir köylüler!

Orak Çekiç

İşçilerin Siyasi Teşkilatı

Son zamanlarda ortaya bir “amele fırkası” sözü atıldı. Patronlar sınıfının tekmil gazetecileri muharrirleri bunun hakkında düşündüklerini yazdılar. Bu neşriyat daha ziyade, amelenin bir fırka teşkil etmesi lehindedir. Zira bahsi edilen fırkayı kurmak isteyenler, hâkim sınıfın yeni veya eski fırkalarından birine mensup ve onlar hesabına hareket eden kimselerdir. Bu efendiler kendi kendilerine gelin güvey olmak, çalışanlar sınıfını başkalarının siyasi emellerine alet etmek

arzusunu besliyorlar. Bu işi başarmak için el birliğiyle çalışmalarında taaccüb edilecek ne var!

Gerçi bu meselede taaccüb edilecek bir nokta yok değildir. Yalnız onu başka tarafta aramak lazım. Doğrudan doğruya kendilerine taalluk eden bu (**teşebbüse**) aid haberi işçilerimiz de, herkes gibi gazetelerden aldılar. Elan bu memlekette, onları koyun sürüsü gibi arkaları sıra sürükleyebileceklerini zannedenler var. İşte biz asıl bu zihniyette olanların gafletine şaşıyoruz.

Kendi sınıflarından olmayan, amele inkılabı mefkuresine yabancı elebaşılara mukadderatını teslim etmek yüzünden, mütarekeden biri, Türk emekçisinin çok canı yanmıştır. Başka (**başa gelen**) felaketlerin yegane sebebi, kendi işini kendi görmemesi olduğunu o artık tamamıyla anlamıştır. Bu uyanıklığın en aşikar, en parlak alameti, gerek İstanbul'da, gerek vilayetlerde amelenin cemiyetçiliğe büyük bir ehemmiyet vermesi ve cemiyetlerinin başına bizzat geçmeye başlamasıdır.

Bu hareket bugün amele fırkası yapmak isteyenlerin hiç de hoşlarına gitmiyor. Amele sınıfı bunlardan teşvik şöyle dursun, ümidini kıracak, faaliyetini güçleştirecek muameleler görmekten bir an hali kalmamıştır. Bu da gösterir ki burjuvazi fırkalarının amele sınıfına musallat ettikleri rehberlerce matlub olan, bu sınıfın kendi kurtuluşu için hazırlaması ve kuvvetlenmesi değil. Rakip siyasi gruplardan biri lehine gözleri bağlı dövüşmesidir.

Teşkilatlı bir amele sınıfına arkasını vermeyen bir amele partisi neye yarar? İşçilerimiz siyasi bir rol oynayabilmek için evvela mensub oldukları sanayi şemaları etrafında toplanmalı, patronlara karşı haklarını azim ve metanetle müdafaa edebilecek bir meslek teşkilatına malik bulunmalıdırlar. Zahirde ehemmiyetsiz görünen en ufak müşterek hakları istihsal için bir sınıfın yaptığı her mücadele bir siyasi mücadeledir. Sermayedar patronların yüz türlü haksızlıklarına karşı her gün göğüs germeye mecbur olan amele, bir kardeş kitlesi halinde çarpışıyor, müşterek menfaatlerini müdafaa edebiliyor mu? Bunu beceriyorsa ancak o zaman bu sınıf fırkası doğuracak vaziyete gelmiştir. Demek oluyor ki amelenin siyasi hareketi patronuna karşı açtığı savaşa başlar. Memleketteki patronlar sınıfının elinde bulunan devlet işlerine müdahale suretiyle devam eder, ve nihayet çalışanlar sınıfını kati kurtuluşa götüren hareketle nihayet bulur.

Emekçi kardeşlerimiz patronlarla çarpışmak hususunda yavaş yavaş mümarese peyda ediyorlar. Şimdiden aralarında son beş senenin derslerinden istifade etmiş tecrübeli mücahidler vardır. Fakat daha henüz meslek cemiyetleri ihtiyaca cevap **veremiyor**. Bizce de kuvvetli değildirler. Bunun için ... bir amele fırkası teşkiline kalkışılmasını (**mevsimsiz**) buluyoruz. Aksi takdirde yetişmiş mücahidlerin

sendika işlerini yüz üstü bırakıp fırka faaliyetine atılmalarını icab edecekti. Bundan da yine bizzat amele zarar görecektir; mücadele sahasına temelli çürük bir teşkilatla atılmış olacaktı.

Yarın vaktinden evvel bir intihab mücadelesi açılacak olursa, buna emekçilerin bir siyasi teşkilat etrafında müttehiden iştirak etmeleri hiç şüphesiz lüzumlu ve faydalıdır. Lakin biz de **(bu da)** ameleği en yakın **(ve müsteacel)** hedefi olan sendikacılıktan inhiraf ettirmemelidir. Hatırımızda kaldığına göre amele sınıfına hizmeti **(sebk)** etmiş bir “işçi ve çiftçi” partisi var idi. İhtiyaç hasıl olursa bunun harekete geçmesi meseleyi mükemmelen hal edebilir. Amele arkadaşlarımıza, altında başka bir sınıfa aid menfaatler saklanan yeni bir fırka teşkili gibi tekliflere kulak asmamalarını tavsiye ederiz,
Orak-Çekiç

Karikatür:

Halk Fırka'sının “mandası” yani himayesi altında amele fırkasının hali

Destan

Aldı sazı ele Terakkiperer Cumhuriyet Fırkası, bakalım ne dedi:

Bizim fırkaya derler

Cumhuriyetçi terakkiperer

Hem fırkacıyız, hem berber

İşçiyi çiftçiyi tıraş ederiz.

Yaldızlı bir kazık kakalım

İşçinin açlıktan kokan nefesine

Mavi boncuk takalım

Köylünün püskülsüz fesine

Fakat hürmetle riayetle bakalım

Ecnebi sermayesine

İşçiyi çiftçiyi tıraş ederiz

Perdah olmazlarsa telaş ederiz.

Aldı sazı ele Halkçı Cumhuriyet Fırkası bakalım ne dedi:

Terakkipererlere kanmayın

Onlar dostunuzdur sanmayın

Parmağınızı siyasete banmayın

Palan olsa da sırtınıza sırma hırkamız

Samansız bırakmaz sizi fırkamız

Çıkar elbet bir gün mesai kanunu

Yüz sene, bin sene bekleyin bunu

İşte buna derler ali cengiz oyunu
Palan olsa da sırtınıza sırma hırkamız
Samansız bırakmaz sizi firkamız

Aldı sazı ele amele ve köylü bakalım ne dedi:
Semerkand eylenden yollasanız da
İçini ipekle çullasanız da
Ne kadar telleyip pullasanız da
Sırtıma vurulan palandır palan
İnanmam yalandır, yalandır, yalan

Destancı arkadaş

1000 abone isteriz

584

Numara: 1

Orak çekiç

Sahife: 2

Türkiye amele hayatı

İzmir – Kasaba Şimendifercileri

Yoksul işçiler hamisi Orak Çekiç gazetesine:

Arkadaşlar,

Bizler İzmir'in yoksul şimendifer işçileri hakkımızı müdafaa edecek hiçbir kuvvete malik olmadığımızdan bunun neticesi maruz kaldığımız sayısız haksızlıklardan bizar olarak artık kendimizi koruyacak olan [İzmir – Kasaba temdidi demiryolları işçiler birliğini] tekrar ihya etmeyi düşündük, biliyoruz ki: Cemiyetsiz ferdler ölüme mahkûmdur.

Bununçün arkadaş arkadaş, kardeş kardeşe fikrimizi açtık, hepimiz hemfikir olduk. Ve buna da mecburuz. Çünkü yekdiğerini takib eden haksızlıklar, yekdiğerini tamamlayan acı şikâyetler, feryadlar karşısında vicdanlarımızdan gelen seda bize vahdet; tesanüd, birlik diye haykırıyordu.

Zira: kuvvet kimin ise hak da onundur.

Bizler tamamıyla kani olduk ki tesviyeci Mahmud ve tesviyeci Süleyman arkadaşların uğradıkları felaket yarın hepimiz için de aynıyla vardır. Mademki işçiyiz, mademki emeğimizi, vücudumuzu, kafamızı sarf ederek yaşayacağız. O halde vücudumuz sağlamken niçin atimizi temin etmeyelim? Niçin bir Mahmud, Süleyman arkadaşın uğradığı felaket karşısında düşmanlarımıza haykırmayalım? Niçin bizim sayımızla geçinen patronlardan hakkımızı aramayalım?

İşte bununçün hep bir arada toplandık düşündük, çalıştık, temiz bir amale birliği yaptık. Hakiki işçi arkadaşları heyet-i idaremize seçtik. Ve hayatlarımızı birbirine bağladık. Hiç şüphe etmiyoruz ki, memurlar ile işçiler aynı fikir uğrunda çalışamazlar ve bir safta yürüyemezler. Biz sabık heyet-i idaremizde buluna memurlardan çok acı dersler aldık. Bunun için her işçinin bağı yanıktır. Hakiki işçi birliğimizin heyet-i idare intihabında arkadaşlar reylerini işçi kardeşlerine verdi. Çünkü ona lazım olan arkadaş, işçileri Bolşevik diye hükümete ihbar eden düşüncesiz memur beyler değil şuurlu işçi arkadaşlardı. Artık kendi menfaatleri için işçi arkadaşları baltalamak isteyenlere aramızda yer yoktur.

Amele birliklerine patron uşakları değil, yoksul işçiler girer.

Bize düşen en büyük vazife bizi dağıtmaya çalışan patron yardakçılıklarına karşı: Aramızdan çekilin, bizden uzak olun! Diye haykırmak. Biz yalnız muvaffakiyetimize **itimadi** edenleri, cesareti olanları, meşakkatten korkmayanları isteriz. Onlar bizimle beraber gelsinler.

Arkadaş, hiçbir zaman seni baltalamak isteyenlerin namertçe sözlerine aldanma ve bunların arkadaşlarına haber ver, aramızdaki ittihadı bozamasınlar, onlara aramızda yer vermeyelim. Biz, birbirimizi tutacak yekdiğerimizi yaşatacak biziz. Yaşasın Türkiye amele birliği, yaşasın amele cemiyetleri!

İzmir – Kasaba temdidi demiryolları şimendifer fabrikasında (**Muammer**)

* Demiryolları Mecmuası *

Şimendiferci arkadaşlarımızın bu nam altında Eskişehir’de çıkarmakta oldukları mecmuaları tekrar intişara başlayacaktır. Neşriyatta mücadelecı ve inkılâbçı olmasını temenni ederiz.

Eskişehir:

“Şimendifercilere Dair”

Son aylar zarfında Eskişehir şimendiferciler cemiyeti büyük bir kargaşalık ve buhran safhası geçirmektedir. Buna bütün amele de şahid olduğu halde, hiçbir suretle cemiyetin ihyasına sarf-ı gayret eylememektedir. Cemiyetin bidayet **teşekkülünden** beri teşkilatlarına büyük bir rabıta ve alaka gösteren işçiler, şimdiki halde vazifelerini ihmal etmektedirler. Buna da başlıca sebep; cemiyetin bu ana kadar bir faaliyet ve varlık göstermemesidir. Bir sene zarfında iki üç defa heyet-i idare intihabı yapılmış, mevkie geçen bu heyet-i idare arkadaşları da, dedikodu ile vakit geçirmişlerdir.

Amele beyninde derin bir âdem-i memnuniyet vardır. Hâlbuki cemiyetin ve işçilerin bu vaziyetinden kumpanya pek büyük istifadeler temin etmiş ve pek çok haksızlıklar yapmıştır. Nitekim birkaç işçiye pek fena muamele olunmuş ve kapı dışarı edilmiştir. Bunların yegâne sebebi şuarsuzluk, ittihatsızlıktır.

— Canım, bana ne, ortalığı ben düzeltecek değilim!

— Benim yevmiyem dolgun, mevkiimden mi olayım? Diyenler pek çok. Bunlar menfaat-i umumiyyeden ziyade, menfaat-i şahsiyesini düşünen kimselerdir. Bittabi bu gibi şahsiyetlerin teşkil edecekleri cemiyetin ne dereceye kadar faaliyet göstereceğini en cahil bir insan bile idrak eder. Sertabip, umur-i cebre müfettişleri gibi zevattan müteşekkil bir heyet-i idare her halde yine müdüriyet veyahut nafia hesabına çalışır. Be sebebden işçi arkadaşlara yegâne tavsiyemiz teşkilatları içine patron yamaklarını almamalarıdır. Bu güne kadar cemiyetin bir iş yapmadığını söyleyen arkadaşlar, bu zatları intihab etmekte tereddüd etmemişlerdir. Arkadaşlar; cemiyetinizi yaşatmak **isterseniz** vazife başına muktedir ve faal işçi arkadaşlarınızı getiriniz.

Akçaabat'ta Amele Birliği

Anadolu'nun her tarafında baş gösteren işçi hareketi Akçaabat'ta da kendini gösterdi. Teşkilatsız bulunmanın fenalıklarını birçok tecrübelerle anlayan Akçaabat'ın tütün amelesi (amele birliği) namıyla bir birlik vücuda getirmiş ve faaliyete başlamıştır. Riyasete Hacı Yusufzade Hasan Efendi intihab edilmiştir. Akçaabat'ın tütün amelesi, riyaset meselesinde yanılmış ve hakiki bir ameleciyi veya ameleyi reis intihab edeceğine kendisinden olmayan birini intihab etmesi çok fena bir hareket olmuştur. Amelelerimize bu hususta dikkat tavsiye eder ve ancak hakiki inkılâbçılarla yürümelerini tavsiye ederiz.

Dilenen İşçi

İstanbul'da fabrikada çalışırken gayet yakından tanıdığım Tophane'nin tüfekhane kısmından (Hurşid) isimdeki gayet mahir bir ustanın Nişantaşı Camii yanında dilendiğini gördüm. Kendisiyle görüştim ve anladım ki Hurşid usta bir iki ay hastalanıp hastahane yatmış ve çıktıktan sonra çalışamayacak bir hale gelmiş. Bu hal karşısında naçar kalmış ve kendisine yardım edecek hiçbir teşkilat mevcut olmadığından cami kapısında mendil açarak dilenmeye başlamış.

Teşkilatsız işçilerin sonu dilenmektir!

Amele Teşkilatları ve Amele Hareketleri

Bu sütunu; Türkiye işçilerine; diğer memleketlerdeki sınıf ve sefalet arkadaşlarının teşkilatlarından ve hareketlerinden muntazaman haber vermek için açtık: uzun ve çetin bir sınıf mücadelesi içinde yetişmiş olan bu işçilerin patron ve sermayedar soygununa karşı kendilerini korumak için nasıl çalıştıklarını, ne suretle teşkilatlandıklarını bilmek Türkiye'nin genç amele sınıfı için çok faydalı olacaktır.

Her şeyden evvel şunu söyleyelim ki, bundan on beş yirmi sene evvel hemen hiç ehemmiyet verilmeyen amele sınıfı; bugün bütün sermayedarların ve burjuva hükümetlerinin en çok korktukları ve saymaya mecbur oldukları bir kuvvet haline gelmiştir.

Burada asıl mühim olan nokta şudur: amele sınıfı bu ehemmiyet ve kuvveti, rica ve niyazlarla değil, ancak sınıf benliğini anlaması, teşkilatlanması, birleşmesi ve sınıf mücadelesi sayesinde kazanmıştır.

Ne vakit ki amele sınıfı yekvücut bir kitle halinde sermayedarlara, patronlara karşı müştereken hareket etmişse o zaman istediğini almaya muvaffak olmuştur. Cihan harbini takip eden mütarekenin akabinde, bütün dünya amelesinde o kadar büyük bir uyanıklık hâsıl oldu ki sendikalara müthiş bir amele akını başladı. Bütün harb seneleri içinde pek sönük ve cansız kalan sendikalar birdenbire canlandılar. İşte o zaman, bu teşkilatlanmış ve birleşmiş amele sınıfı karşısında, korkularından ödleri patlayan patronlar; sekiz saatlik iş gününü ve amelenin diğer isteklerini kabul etmeye mecbur olmuşlardı.

Fakat aradan biraz zaman geçtikten sonra amele arasındaki bu birlik bozulmaya başladı. Kendilerine amele rehberi süsü veren, hakikatte ise burjuvalar hesabına çalışan hilekârlar, amele sınıfını bir takım yaldızlı ıslahat vaatleriyle avutarak onları sınıf mücadelesinden vazgeçirmeye çalıştılar, onların arasındaki birliği, tesanüdü bozmaya uğraştılar.

Bunun neticesi, kuvvetli sendikalar etrafında toplanmış olan ameleler, hakkı ekseriya yekdiğerine zıd küçük küçük gruplara parçalandılar.

İşte o zaman, her memlekette patronlar ve sermayedarlar böyle kuvvetleri dağılan ve zayıf düşen amele sınıfına karşı derhal taarruza geçtiler, birçok yerlerde 8 saatlik iş gününü geri aldılar ve bu taarruzları elan devam etmektedir. (façizm) denilen hareket, amelenin bu zaafından kuvvet alan patronların, amele teşkilatlarını hakiki sadık amele rehberlerini mahvetmek ve amelenin sesini boğmak için tertib ettirdikleri hücumlardan başka bir şey değildir.

Fakat sermayedarların bu sevinçleri pek çok devam etmedi ve etmeyecektir. Çünkü yalancı rehberlere muvakkaten kanarak teşkilat ve birlik kuvvetinden ümidini kesen ve hayat şartlarının ıslahatı patronların, burjuva hükümetlerinin lütuflarından, merhametlerinden bekleyen işçiler en nihayet kendilerinin nasıl bir uçuruma sürüklendiklerini görmeye başladılar. Ve anladılar ki kuvvetleri dağılık kaldıkça, patronlara avuç açıp merhamet dilendikçe daima ezileceklerdir. Metaliblerini kabul ettirmek için kuvvetli bir teşkilat altında müştereken mücadele etmek lazımdır. Ancak bu suretledir ki sefaletlerini azaltmaya, gayr-i kabil-i tahammül olan hayat şartlarını biraz ıslah etmeye muvaffak olacaklardır. Yalnız o zamandır ki; - sermayedar cemiyetinden mümkün olabildiği kadar – az soyulacaklar ve az ezileceklerdir.

Diğer cihetten, bilhassa son harb senelerinin acı tecrübeleriyle akıllanan ve gözlerini açan işçiler şunu da anlamışlardır ki, yalnız bir memleket işçilerinin birleşmesi kâfi değildir; aynı zamanda bütün dünya işçilerinin de birleşerek müştereken hareket etmeleri lazımdır. Ve bütün dünya işçileri birleşebilirler,

çünkü onların dostları, düşmanları müşterektir. Menfaatleri ve gayeleri birdir: sermayedar soygunculuğuna ve istibdadına nihayet vermek...

Ancak bu beynelmilel birleşme sayesinde ki sermayedarların kasalarını doldurmak için insanları ve milletleri yekdiğerlerine boğazlatmalarına mani olunabilecektir.

Aynı zamanda, bütün dünya işçilerinin, bu sınıf mücadelesi esası üzerinde birleşmeleri, aynı kıvıllı bayrak altında toplanmaları; cihan amele sınıfının, bütün milletlerin ve bugün emperyalist haydutlarının çizmeleri altında ezilen müstemlekelerin ve şark milletlerinin kurtuluşunu hazırlayacak ve tahakkuk ettirecektir.

Bütün memleketlerin amele sınıfı arasında, milli ve beynelmilel sahada bir tek teşkilat etrafında toplanmak için kuvvetli bir arzu ve hareket vardır.

Bu münasebetle hatırlatalım ki bugün amele sınıfı her memlekette muhtelif teşkilatlar etrafında toplandığı gibi, beynelmilel sahada da iki büyük teşkilata maliktir. Bunlardan biri, sınıf mücadelesini, yani, amelenin kurtuluşunu yalnız amele kuvveti, amele birliği, sınıf mücadelesi temin edecektir. Esasını kabul eden [Kızıl Sendikalar Enternasyonali] diğeri ise burjuvaziye satılmış yalancı amele rehberleri tarafından idare edilen ve amelenin sefaletinin azalmasını ve kurtuluşunu patronların ve burjuva hükümetlerinin lutf ve inayetinden bekleyen [Amsterdam Enternasyonali]'dir.

Ameleler, gözleri açıldıkça, bu dilencilikten hayır gelmeyeceğini anlamakta ve anladıkça kendisini felaketten felakete sürükleyen burjuva uşaklarını başından kovmaktadır.

İşte biz bu sütunda bütün cihan amelesinin bu teşkilatlanma ve birleşme hareketinden bahs edeceğiz. Ve aynı zamanda dünyanın dört köşesinde olan amele hareketlerinden, grevlerden, nümayişlerden... Orak Çekiç'in okuyucularını haberdar edeceğiz.

Nasırlı gazeteci

(De Arnane) ? Grevi

Son ay zarfında Fransa'da en mühim amele hareketi, Fransa'nın "de arnane" limanındaki sardalya balığı amelesinin yaptıkları grev olmuştur. Birçok burjuva gazeteleri tarafından siyasi bir hareket gibi gösterilmek istenen bu grevin sebebi açlıktan başka bir şey değildir. Günde altmış ile doksan kuruş arasında yevmiye alabilen ve bütün gıdaları bir lokma ekmek ile balık çorbasından veya bir fincan kahveden ibaret olan zavallı kadın erkek ameleler mahrumiyetin, sefalet ve açlığın tesiri altında, milyoner patronlardan yevmiyelerine bir az zam yapılmasını istemişlerdi; fakat onlar nazarlarında hayvandan farkı olmayan işçilerin metalibini kabul etmediklerinden onlar da ellerindeki yegâne müdafaa silahını kullanmışlar, grev ilan etmişlerdir. Bu tatil-i eşgale bütün işçiler iştirak etmişlerdir. Patronun inatlarıyla, papazların düşmanlığına, hükümetin polisi ve jandarma kuvvetlerine ameleden olan belediye reisini azletmesine ve kraliyet taraftarlarının ve faşistlerin grevcilere karşı yaptıkları müsellahtan taarruzlara ve

cinayetlere rağmen bu grev iki aya yakın bir zaman devam etmiş ve en nihayet amelenin muvaffakiyeti ve patronların hezimetini ile nihayetlenmiştir. Çünkü amele mütesanid ve müşterek bir surette hareket etmiştir. Diğer mühim bir sebep de şudur ki bu grevde amele yalnız başına kalmamıştır. Bütün Fransa'nın şuurlu teşkilatları da alakadar olmuş, ona maddeten ve manen yardım etmişlerdir.

583

Numara: 1

Orak çekiç

Sahife: 3

Köylü Köşesi

Köylü dayı ne diyor?

— Eskişehir muhabirimizden -

Orak Çekiç'in ilk nüshasına istediğiniz gibi bir mektup yetiştirmek için bu Cuma civar köylerden birine gittim. Yanıma da İstanbul gazetelerinden bazılarını almıştım. Maksadım birkaç köylüyü toplamak, onlara gazete okumak, ne düşündüklerini anlamak ve size yazmak idi. En ziyade aşar hakkında yazılmış birkaç makalenin işime yarayacağını tahmin ediyordum. Kahvehanenin hululünde beş kişi etrafımızı almıştı. Konuşuyorduk. Lakırdının sırasını aşara getirdim, "Müjde, dedim, aşar kaldırılıyor." Hepsinin de yüzlerine dikkatle baktım. Biri genç idim, henüz 18, 20 yaşında idi. O sevindi ve haberi, tabii yoktu: "Cumhuriyet de şu veriyi artık kaldırmazsa kim kaldıracak" dedi. Fakat ihtiyarlar şüpheli davrandılar, inanmadılar, "Bu lakırdı çalkalı kaç sene oluyor, dediler, ama bir şey olduğu yok" birisi düşündü ve şüphesinin esasını izah etti: şu düğüne erecek (rençper) vermezse kim verecek" dedi. Ben izah ettim. Pazarlarda satılacak zahirelerden % 10 alınacak. Köylünün ve hayvanının yediğinden vergi alınmamış olacak, tohumluk için de bir şey verilmeyecek. Sonra, dedim, arazi vergisine zam yapılacak. "Ayvaz kasap hep bir hesap" dediler.

Bununla beraber hep bir hesap olmayacağına, köylünün karlı çıkabileceğini anlayan ihtiyar sordu:

A, beylerden paşalardan buna itiraz eden yok mu?"

— Var, dedim, ama hükümet katıyen karar vermiş, aşarı kaldıracak, köylünün yüzünü güldürecek.

İhtiyar tekrar sordu:

— He di bakayım; efendi, beyler paşalar ne diyor, ne diye itiraz ediyoruz?

— Şimdi her şeyi anlatmak güç, dedim, yalnız bir gazetenin dediğini söyleyeyim. Bu gazete diyor ki, "Evet, aşar kalkmalıdır. Ama yeni usul vergi ile makine kullanan çiftçiler mağdur olur. Çünkü onların makinesi arpa yemez, benzin ile işler. Küçük çiftçinin öküzü arpa yer, bu arpa için sahibi vergi verir. Ama benzin için gümrük verilir. İşte bunun için gazeteci bey haksızlık görüyor, ne dersiniz?"

İhtiyar köylünün yüzüne beşşet geldi. O adeta yanılmadığına seviniyordu: Ben mallarımı bilirim, efendim. Onlar köylüyü soyulmak ve muharebede kanını dökmek için yaratılmış bilirler.” Dedi. Sonra yüksek yüksek güldü. “Dese ki, bizim öküzün bile yiyeceğini kıskanıyor, öyle mi?” Sonra sustu, düşündü, hazin hazin ilave etti: “Böyle giderse artık su bulacak köylü kalmaz, düşmana koyacak er bulunmaz.”

— Bunun için başka bir yer buldular; dedim. Meraksız meraksız o çareyi sordular:

— Bekârları evlenmeye icbar edecekler, köylüyü şehirliyi üretecekler.

— Ah, efendi, ah; sen de bu yavelere inanıyor musun? Adamın öküzü, ineği yiyecek bulamadıktan sonra, beyler paşalar ineğin yemine gözünü dikerse, evletirse (**evlenilsede**) de nasıl evlad yetiştirilir?

Bilmem ki teksir nüfus nazariyecilerimize bundan daha mülzem cevap olur mu? Vedalaşıp gitmek üzere iken makineli ziraattan köylünün mağdur olduğunu ileri süren gazetenin ismini anlamak istediler. “Meslek, dedim, haftada bir çıkar.”

— Ona yaz dediler, makinede yakılan benzinden de alınmasın, bizim de öküzün yemine göz dikilmesin.

İşte son ricalarını yerine getirerek Orak Çekiç vasıtasıyla köylünün cevabını o gazeteye iletiyoruz.

Safvet.

Ali ile Veli

Hem Davacı Hem Kadı

— Hükümetin gazete kıyametine ne dersin? Kanuna muvafık imiş!

— Benim bildiğim: bir adam hem davacı hem kadı olamaz. Ama burjuva kanunlarından her şey beklenir.

— Peki ama, tok söz mürteci bir gazete imiş?

— Bugün birini mürteci diye kapatırlar, yarın başkasını kızıl inkılabçı diye zindana atarlar, başka bir gün de üçüncüsüne miskin diye tekme atarlar. Sen kurtla kuzu hikâyesini bilmiyor musun? Kurt kuzuya “suyumu bulandırıyor sun” diye çatmış; kuzu “siz üst tarafımdan içiyordunuz” demiş; kurt kızmış: “sen, kardeşin, bacın, silsileniz bana düşmansınız, demiş ve kuzuyu parçalamışlar! İşte ol **kadardır**, bu hikâye!

Şehremini Meselesi

— Gazeteler bir hükümet buhranı var, bir yok dediler; meselenin esası Şehremini’nin müntehab veya mensup olması imiş; bunun manası ne?

— İstanbul transit merkezi olmalıdır; İstanbul’a ecnebi seyyahlar celb edilmelidir, gibi burjuva projeleri vardır, sen onları gazetelerde hiç okumadın mı?

— Peki, ama bu projelerle Şehremini’nin müntehab veya mensup olması arasında ne münasebet var?

— Şehremini müntehab olursa bu işleri başarmak işi İstanbul bezirgânlarına, mensup olursa Anadolu çelebilerine düşecek; işte sana münasebet!

Nüfus Mesalesi

— Nüfusu çoğaltmak için bekâr vergisi konacakmış, sen buna ne dersin?

— Benim bildiğim halktan almak nüfusu çoğaltmaz, eksiltir. Halka bir şey kalmalı ki evlenebilsin ve çocuk yetiştiresin. Hem ben sana söyleyeyim mi, bizde nüfus azlığı değil çokluğu var?

— Bu nasıl şey? Bizim memleketimizde bir kilometre (merine) ? 17 nüfus isabet edermiş, hâlbuki Çin’de, Hind’de bile 80, 100 ve daha ziyade nüfus isabet edermiş. Buna ne diyeceksin?

— Doğru; bizde kilometre meriana 17 nüfus isabet eder, fakat toprağın ne kadarı ekilip biçilir? Yalnız yüzde yedisi. Buna nisbet edersen kilometre meriana 420 kişi isabet eder. Bunun için mevcudlar bile yaşayamıyor, sefalet içinde ölümle pençeleşiyor.

— Neye fazla toprak ekilmiyor?

— Köylü ne ile eksin? Hükümet aşar alır, vergi alır; mültezim alır, jandarma alır; mütegalibe alır; faizci alır, bağa (banka) alır, muhtekir alır, bezirgân alır, imam alır, dilenci alır... hepsi alır. Biçarenin ağzında tükürük, sırtında gömlek kalmıyor... Derisi kat kat soyuluyor. Hayvanı, tohumluğu, yemekliği, yemliği nereden tedarik etsin. Kurağa, su basmasına, çekirgeye, vebaya, ta’una, sıtmaya... bin bir afete, belaya karşı nasıl mukavemet etsin? İşte nüfus meselesinin esası!

İzmir Şimendifercileri Arkadaşlarımıza

Arkadaşlar,

Sizdeki teşkilat faaliyetini, İzmir İktisad Kongresi’nden beri büyük bir alaka ile takip ediyoruz. Ve gün geçtikçe sınıf şuurunuzun arttığını aranızdaki tesanüd hislerinin kuvvetlendiğini mütahide etmek bizi sevindiriyor. Zira bu suretle Türkiye’de amele sınıfının kurtuluşu hakkında büyük ümitler beslemekle hayalata kapılmamış olduğumuz tahakkuk ediyor. Memleketin diğer merkezlerinde ve bilhassa İstanbul’da çalışan kardeşlerinizin de irtikab ettikleri hatalara düşmekten kendinizi koruyamadınız. Tecrübesizliğiniz, acemiliğiniz cesaretinizi kırdı. Kendinize güvenemediniz. Hariçten veya amirleriniz arasından teşkilatlarınıza rehber aramaya lüzum gördünüz. Mesela geçen sene Aydın hattı grevinde bir mebusun delaletine müracaat ettiniz. Hâlbuki bu gayet yanlış bir hareket idi. Ne kadar beceriksiz ve vukufsuz olsa da bir amele kendi sınıfının işini bir yabancından daha çok iyi görür. Çünkü onu can ü gönülden, bütün samimiyetiyle, bütün azmiyle ve aşk ü muhabbetle takip eder. Her hangi bir mebus ise – para ile elde edilemeyen takımdan olduğunu farz etsek bile – amele ve patron ihtilafına bir hükümetçi gözülle görür. Daima sermayedara hak

vermeye mütemayil bulunur. Mücadele eden amele yi yarı yolda bırakır. Bunun birçok misalleri görülmüştür.

Amele sınıfının işini, bir amele kadar aşk ile sadakat ile ve celadete müdafaa edebilecek bir tek zümre vardır. O da senelerden beri, yazılarıyla, sözleriyle ve faaliyetleriyle, amele inkılâbı mefkûresine gönül vermiş olduklarını isbat eden yılmaz mücahidlerin teşkil ettikleri zümredir. Bunu epeyce belleyiniz arkadaşlar: güçlükler karşısında kalırsanız ve haksızlıklarla çarpışırken akıl danışmaya, yardım talep etmeye lüzum görürseniz, ancak bu nevi mücahidlere ve kardeş teşkilatlara müracaat etmelisiniz.

Siz, İzmir – Kasaba hattı işçileri bu hakikati layıkıyla **idrak** ettiğinizi gösterdiniz. Son heyet-i idare intihabınızın neticesi, amelenin mukadderatını bizzat kendi eline almak azminin parlak bir numunesi, bir tezahürüdür. En çok rey alan ve kazanan arkadaşlar arasında ameleden gayri kimsenin bulunmadığını görmek, inkılabçı yüreğimizi ne tatlı bir iftihar hissiyle kabarttı!

Aydın hattı işçileri kardeşler! Maatteessüf sizin cemiyetinizin heyet-i idaresi bunun yanında ne karanlık bir manzara arz ediyor. Siz elan başınızda yüksek memurlardan mürekkep bir heyetin, sermayedarların oyununu oynamasına tahammül ediyorsunuz. Bundan öz menfaatlerinizin haleldar olduğunuzu fark etmiyorsunuz? Sınıf gururunuz incinmiyor mu? Artık biraz silkininiz de, bir hamlede bu eğreti idare heyetini başınızdan def ediniz. İzmir – Kasabalılar gibi, ameleden vekiller seçerek menfaatlerinizin müdafaasını onlara havale ediniz, içinizden doğru yola girmiş olanların hayırlı işler görmelerini bu hususta gecikmiş olanların da yakında ve aynı yolu bulmalarını temenni ederiz.

Orak Çekiç'in

Bu birinci sayının tertibi aceleyle geldiği için Orak Çekiç bilhassa İstanbul'a ait kâfi miktarda amele havadisi toplayamadı. Gelecek sayısından itibaren gazetemiz daha nefis ve dolgun bir tarzda çıkacaktır.

582

Orak çekiç

Numara: 1

Sahife: 4

İçtimalarda küfür etmeyelim!

Dokumacılar

Türkiye'nin pek fena şerait altında çalışan ve en az para alan işçilerinden biri de dokuma işçileridir. Bu makalemde yalnız İstanbul dokumacılarından bahsedeceğim. İstanbul'da dokumacılık pek eski tarihlerde başlamıştır. Fakat aradan

asırların geçmesine rağmen hala o zamanki tezgâhlara yeni bir çiviye çakılmak nasib olmamıştır. İstanbul'da bu sistem tezgâhlar umumiyetle kenar semtlerdedir. Basık, havasız, rutubetli, ucuz kirali dükkânlarda 10-30 işçi çalışabilecek bir tarzda kurulmuştur.

At meydanı merkez olmak üzere Aksaray, Davutpaşa, Koca Mustafa Paşa, Samatya, Yedikule, Topkapı, Şehremini, Fatih, Kasımpaşa, Şişli, Üsküdar, Kumkapı, Makriköy, ilh. semtlerinde yüzden fazla küçük işçihaneler vardır. Langa'da Şahin Bey'in, Sinekli Bakkal'da, Arap kuyusunda Ziya Bey'in, Aksaray'da İsmail Bey'in, Sofularda Ethem Bey'in, Kumkapı'da BaPa Bey'in, Ortaköy ve Şişli'de birkaç Hıristiyan'ın küçük fabrikaları vardır. Bu fabrikalarda vasati yüz işçi çalışmaktadır. Dokuma işinden maada abani ve kundak, yorgan, ilh. gibi işleme işleri de yapılmaktadır. Bunlardan başka İstanbul Feshane fabrikalarında iki yüzü müteceviz ve Süleymaniye'de Karamürsel fabrikası şubesinde elliden fazla dokuma işçisi vardır. Fakat bunlar yeni sistem tezgâhlarda çalışmaktadırlar. Mamafih bunların çektiği sefalet diğerlerinden az değildir.

Benim asıl mevzu-ı makal ettiğim işçiler dükkânlarda ve küçük fabrikalarda çalışanlardır.

Kadın ve erkek olmak üzere yekûnları iki bine baliğ olan bu zavallı sınıfın büyük bir kısmını da genç kızlar teşkil etmektedir.

Dar, basık dükkânlarda kurulan bu tezgâhlarda – avtfa'dan istifade edebilmek için – işçinin çalışacağı bir zemin içerisinde 50-60 santim derinliğinde açılan çukurlardır. Sabah karanlığından gece yarısına kadar günde 13-15 saat ratıb çukurlar içerisinde iki kat olarak çalışan bu zavallılar ayda ancak 15-30 lira kadar bir para alabilirler. Çünkü bunlar götürü yani parça başına çalışırlar. Aşağıdaki cetveli tedkik edecek olursak bunların nasıl çalıştıklarını ve ne alabildiklerini daha iyi görebiliriz.

	Ücreti	Günde
Yatak çarşafı	çifti 45	3,5 tek
Hamam peştemalı	çifti 30	3 tek
... havlu	çifti 40	3 tek
Siyah ipekli peştamal	çifti 45	1 çift

Bu cetveli işçilerin çalışma yurasında tanzim edilen bir cetvelden aldım.

Görülüyor ki en iyi bir işçi günde ancak altmış kuruşluk iş yapabilir. Bilhassa bu kış günlerinde (**altları**) ...leri suyu olan camsız, çerçevesiz, Atmeydanı dükkanlarında çalışanlar pek sefil bir haldedirler.

Amele bir iki zamanda dokumacıların da birliğe mensub bir şubeleri vardı. Fakat o da ameleye bir okka ekmek daha fazla kazandırabilecek bir teşebbüste bulunmadı. Amele Birliği dağıldıktan sonra bu da dağıldı. Dokumacılar şimdiye kadar bir cemiyet etrafında toplanmak için hiçbir teşebbüste bulunmadılar. Biliyorum, yoksa henüz kendi sefaletlerini az mı görüyorlar. Daha bunu anlayamadılar mı?

Son söz olarak dokumacılara şunu demek isterim ki aranızda ilk yapacağınız iş teşkilat yapmak, bu teşkilatı en doğru kurtuluş yolunda ilerletmektir. Ş. C.

Muhterem Gazetemize

Bundan iki ay evvel Ankara'da açılan "şark eşya pazarının Ankara şubesi" müdürü, ayda otuz beş lira maaş ve bir aylık satıştan sonra yüzde iki vermek suretiyle beni mağazasına işçi olarak aldı.

İlk ay elime otuz lira sıkıştırdılar. Bittabii aldatıldığımı anladım. Fakat her ay için vaad ettikleri parayı ve yüzde ikiyi **vermeyen** bu adamları mütemadi ve cansiperane sayla memnun ederek bu suretle vaadlerini yerine getirebileceğimi ümit ettim. Ve ertesi ayı bekledim. Gerçi bu günkü hayat ve hadisat ve proletaryanın kıymetli gazetesi burjuvanın mrhty, (**merhameti**) sermayedarın kalbi olmadığı; bu tufeylilerin vaadlerini tutmaktan uzak bulunan mahlûklar olduğunu bana öğretmişti. Fakat bunların boyunduruğu altında şimdilik nefret duymaktan başka ne yapılabilirdim? Nihayet Cuma günü de gelip çalışmaklığım emredildi! Bittabii gitmedim, gidemezdim çünkü haftanın altı gününde günde on birer saat mağazada çalışıyordum. Haftada bir Cumada bil-mecburiye yüz üstü kalan ev işlerimle uğraşacaktım. Bir burjuva hükümeti bile Cuma tatili kanunu yapmışken bunu hiçe sayan müdür, hem Cuma günü mağazaya gitmediğime, hem de bir gün evvel başka bir mağazadan alış veriş ettiğimi görerek **muğber** olmuş ve işime nihayet vermiştir. Günde on bir saat ezici bir say mukabilinde verdiği otuz liranın da mağazasında kalmasını emreden bu aç gözlü burjuva başka bir mağazadan alış veriş etmeliğimin çok münasebetsiz olduğunu adeta tekdir yollu bir tarzda işime nihayet verildiğini tebliğ eden memurla utanmadan söylemiştir. Bu insafsızca harekete verilecek cevabı gazetemize bırakıyorum. Biz; ancak maruz kaldığım haksızlığı hem-derd işçi kardeşlerime haykırıyor ...da proletaryanın aziz gazetesinde bu kalpsiz ... siz burjuvayı muhterem yoldaşlarıma teşhir ediyorum.

Kurtuluş gününün yakın olmasını candan dilerim hürmetler.

12 Kânunusani 1341

Manifatura mağazaları kadın işçilerinden

Türkan

Orak-çekiç – Kadın ve erkek işçilerinin teker teker şikâyetleri umumi ve müşterek bir haykırış haline girmelidir.

Kadınların Hukuku:

Harb-i Umumi'den biri posta ve telgrafta, maliyede, dâhiliyede birçok kadın memurlar istihdam olunuyordu, fakat git gide erkek memurların, ihtiyat zabitlerinin rahatı kadınları memuriyetlerinden etmeye başlamıştır; ufak tefek bahanelerle kadınlar atılıyor ve yerlerine erkek alınıyordu. Bazı dairelerde

hemen hiç kadın memur kalmamıştır. Bu da kâfi gelmemiş, İstanbul'da bazı daireler büsbütün ve resmen kadın memur istihdam olunmamak kararını vekâletlerinden istemişlerdir. Vekâletler ancak bu zihniyeti mürteci bir zihniyet bulmuş ve açılacak memuriyetlere müsavi şeraitle erkek ve kadınların kabulünü emretmiştir. Kadınlar gözlerini açmalı ve açılacak müsabakalara girmelidir. Mamafih o dairelerin gösterdiği mürteci zihniyeti karşısında vekâletlerin emirlerinin müessir olabileceğini hiç zan etmiyoruz. Kadınlar, müsabakalara bakacak heyetlere aza olarak bir de kadının girmesini musırrâne istemelidir, yoksa hakları mutlaka zayi olur.

Küçük Hikâye

Gazi

Ölürse şehid, kalırsa gazi

Yeşil bir denize benzeyen bağlarda asmaların altın yaprakları yavaş yavaş kararıyor, kuleler, ateş böcekleri gibi tek tük ışık vermeye başlıyordu.

Zengin murabahacı, kırmızı ... asılı çardağın altında yumuşak halıya uzatmış gül kokulu rakısıyla keyfini çatıyor.

Elli, elli beş yaşlarındaki bu iri yarı şişman adam ömründe hiç çalışmamış, iş görmemiş, babasından kalan mirası, rençperden yezidcesine aldığı faizle bin misline çıkarmıştı.

Herkes ona, "altın babası gâvur!" derdi. Birçok evleri, dükkânları, hanı, hamamı ve saatlerce süren bağları, bahçeleri vardı.

Mahkemede beş, altı avukat uşağı sade onun işleriyle uğraşıyordu.

Dört karısını evde ırgat gibi çalıştırıyor, istediği zaman en ufak bir bahane ile hayvanlar gibi dövüyordu.

Zengin murabahacı o gün kızgındı. Yanaşmalarından ikisini kovmuştu. Sebebi, bütün gün yorgun düşükleri için gece uyuklayıp kalıyoruz, sabaha kadar iyi nöbet bekleyemiyorlar; bu yüzden yabancılar bağlara girip sepet sepet üzüm aşırıyorlardı.

Zengin murabahacı çiftesini aldı. Feneri yaktırdı. Bağı kendisi dolaşmaya çıktı. Tatlı bir rüzgâr esiyor, yüzünde sayısız yıldızlar kaynaşan gök, titreye, titreye, sanki daha iyi görmek istiyormuş gibi toprağa eğiliyordu.

Sağ kolunu son istiklal harbinde kaybeden gazi de o gün kasabaya inmiş, yarısından fazlası yayan köyüne yaya dönerken epeyce yorulmuştu. Dört saatten beri yürüyordu. Susuzluktan içi tutuşmuştu. Yolun yakınında çeşme falan da yoktu. Bir salkım üzüm kopararak susuzluğunu söndürmek istedi. Yolu bağlardan ayıran kerpiç duvarın kenarına geldi. Yıkıkça, alçak bir yerinden bağa atladı.

Bir tüfek sesi gecenin karanlığını yırttı. Dalga dalga genişleyerek karşı dağlara çarptı. Komşu bağlarda köpekler havladılar.

Biraz sonra zengin murabahacının feneri bağ duvarının dibinde yatan gazinin ölüsünü aydınlattı.

Gazi gözleri açık, hala canlı gibi yatıyor, sol avucunda ezilmiş bir salkım üzüm tutuyordu.

Zengin murabahacı gazinin yüzüne bir tekme vurdu; ve öfkeyle homurdandı:

- Sakatlığına bakmadan hırsızlığa çıkmış, tevekkeli bir kolunu kesmemişler: kim bilir kimin malını çalarken yakalanmıştı. Başkasının malına el uzatmanın cezası er geç budur!

Cemiyetin ve hükümetin kanunları iki kat katil zengin murabahacıyı mahkûm etmedi: kendi toprağı içinde vurduğı için hiçbir şey lazım gelmiyordu!

İşte o yıl, Yunanı Anadolu toprağından kovan gazi, damarlarındaki kanla kızaran üzümlerden bir salkım tadamadan, emekçilerin ortak malı toprağı duvarla çevirerek “Benim!” diyen zengin murabahacının kurşunuyla ölmüştü. Hikâyecî Arkadaş

Arkadaş!

Geçenlerde hasta kasası nizamnamesini tasdik ettiren heyet idare içtimaa karar vermişti. Reis Fahri, İşletme Müdürü Nuri Bey’in taht-ı riyasetinde vuku bulan müzakerede ben de bulunuyordum. Nuri Bey’in nutkundan sonra birçok tenkid edilecek noktalarda işçi arkadaşlarımla sükût etmeleri beni söz söylemekliğe sevk etmişti. Daha ağzımı yeni açmışım ki; seni buraya kim davet etti, senin yaşın kaç? Sen henüz içtimalarda söz söyleyecek bir mevkie malik değilsin, aynı zamanda azalara hitaben: bunun gibi on bir tane it olsa bütün teşebbüslerimizin akim kalacağına şüphe etmeyiniz, bana hitaben: ayağı kalkar isem sana adam akıllı dayak atarım dedi.

Arkadaşlar Nuri Bey dediğim zat Avrupa görmüş, tahsili yüksek bir zatmış! Acep küfürün, dayak atmamak ne olduğunu biliyor mu? Yoksa Fransa’da dayak atmayı ve küfür etmeyi mi tahsil ettiriyorlar? İşçi arkadaşlarımla hukukunu aramak için bütün teşebbüslerimde hararetle karşılaşılıyorum.

Biz işçiler hasta kasası cemiyetinin teşekkülüne taraftarız. Lakin Nuri Bey’in İşletme Reisliği makamını ileri sürerek bize karşı cebr ve tahakkümüne şiddet ve tazyikine göz yummak istemeyiz.

Zeytun biruni (Zeytinburnu) işçilerinden
Ömer Atfî